

Helsedirektoratet
Pb. 7000 St. Olavs plass
0130 OSLO

Deres referanse: 21/9787
Vår referanse: 21/00007-275
Vår dato: 07.09.2021

Fellesorganisasjonen (FO)
Mariboegate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

fo.no

FO med innspill til utredning av et lavterskeltilbud til barn og unge som står i fare for å utøve problematisk eller skadelig seksuell atferd

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforening og profesjonsforbund for over 31 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

FO ble informert om høringen via en av våre tillitsvalgte. Vi stiller spørsmål ved Helsedirektoratets prioritering av høringsinstanser for invitasjon til innspill om utredningen. Vi har mange medlemmer som jobber med og i tjenester som er i kontakt med barn og unge i målgruppen for utredningen, og mener vi burde vært høringsinstans.

Helsedirektoratet har utarbeidet to rapporter som til sammen utgjør konseptutredningen av lavterskeltilbud: Innsiktsarbeidet (del 1) og Anbefalinger (del 2). FO synes det er positivt med igangsatt arbeid for et lavterskeltilbud til barn og unge som står i fare for å utøve problematisk og skadelig seksuell atferd, og at det legges opp til en innspills- og kommentarrunde fra relevante aktører.

FO vurderer at utredningen som er gjennomført i stor grad preges av mangler knyttet til sammensetning av prosjektgruppen. Vi mener utredningen bærer preg av at medlemmene har hatt for lik kompetanse, noe som har ført til at informasjon er innhentet fra grupper som har bidratt med «mer av det samme». Det vises til at om lag 1/3 av de mindreårige har kognitive utfordringer, mange med psykisk utviklingshemming. Siden denne målgruppen er så stor, mener vi utredningen burde hentet kunnskap og informasjon fra ansatte og tjenester med bedre kompetanse på denne gruppen. Vi synes også det er påfallende at Statens barnehus ikke har hatt en mer sentral rolle i konseptutredningen.

På grunn av kort høringsfrist har vi ikke fått gått grundig inn i utredningen og anbefalingene, og har derfor prioritert å kommentere enkelte forhold.

Målgruppen for utredningen

Med bakgrunn i de undersøkelser, kartlegginger og forskning som ligger til grunn for konseptutredningen, fremkommer det ikke om barn og unge med medfødte eller tidlig ervervede funksjonsnedsettelse er inkludert i dette arbeidet og eventuelt i hvilket omfang. De nevnes enkelte steder, men vi får inntrykk av at det er mer i tekst, og ikke nærmere om innsatsarbeider eller anbefalinger for videre tiltak.

Under innsiktsarbeidet vises det til at om lag 1/3 av de mindreårige utøverne har medfødte eller tidlig ervervede funksjonsnedsettelse. Dermed er det veldig viktig at de blir integrert i det videre arbeidet. Mange mangler kunnskap som er nødvendig for å utvikle selvstendig og sunn seksualitet. Dette gjelder kunnskap om egen og andres kropp, normer, prevensjon, graviditet og overgrep. Dette kan resultere i manglende forståelse for egne og andres grenser, noe som øker faren for å begå overgrep eller bli utsatt for overgrep. Barn og unge med utviklingshemning har ofte mindre sosial omgang med andre på egen alder, og mister derfor uformelle kanaler hvor en utveksler erfaring og kunnskap om seksualitet. Av den grunn er det viktig at personer med utviklingshemning får tilpasset opplæring om dette temaet (Eggen, Fjeld, Malmo & Zachariassen, 2014).

Videre står følgende «*Målet med konseptutredningen er å gi oppdragsgiveren tydelige anbefalinger for hvordan forebygge at barn og unge utøver problematisk eller skadelig seksuell atferd mot andre barn og unge, basert på foreliggende innsikt og kunnskap*». En kan anta at barn og unge med medfødte eller tidlig ervervede kognitive funksjonsnedsettelse i mange tilfeller vil ha vansker med både å anvende søkerbaser, forstå innhold i anbefalinger, i tillegg til hvordan – og hvem en skal henvende seg til ved spørsmål. Mange har ikke kunnskap om hva som er lovlig/ulovlig, og hvordan skal de da få aktuell informasjon? Ut fra konseptutredningen kan vi ikke se hvilke tiltak som tenkes å passe for barn og unge med i denne gruppen. Tiltakene som nevnes krever ofte god evne til å anvende søkermotorer, kunne lese tekst og evne til å forstå helhet i anbefalinger.

Noen av tiltakene har også som bakteppe at den enkelte person har bevissthet om egne utfordringer av problematisk og skadelig seksuell atferd. En del barn og unge med medfødte eller tidlig ervervede funksjonsnedsettelse opplever i mange tilfeller tabu rundt egen seksualitet. Selv om kognitive evner og praktisk funksjonsnivå gjerne utvikler seg annerledes enn hos andre vil puberteten og seksuell modning oftest følge biologisk utvikling. Manglende samsvar mellom mental- og fysisk alder kan skape vansker og i noen tilfeller særskilte utfordringer. Dette er det ikke sikkert omgivelsene legger merke til og derfor heller ikke ivaretar. Manglende forståelse for sosiale koder og grenser kan resultere i at seksualiteten uttrykkes på måter som oppleves problematisk og kan utløse sosiale sanksjoner (Strategi for seksuell helse: *Snakk om det!* 2017-2022).

FO mener flere av tiltakene i konseptutredningen kan være aktuelle for barn og unge med medfødte eller tidlig ervervede funksjonsnedsettelse. Forutsetningen er at verktøy og hjelpemidler rettet mot barn og unge må tilpasses ulike forutsetninger/ferdigheter/språk. Dette må presiseres ytterligere og jobbes mer med i utredningen.

Fagpersonell og kompetanse

Helsesykepleiere er vektlagt som sentrale aktører både i å innhente kunnskap som ligger til grunn for anbefalingene og i å følge opp og gi helsehjelp til målgruppen. Helsedirektoratet beskriver at *Helsesykepleiere er prioritert i konseptet, ettersom de utgjør den største og mest aktuelle personellgruppen for tiltakene. Det vurderes samtidig at annet helsepersonell og faggrupper som jobber med barn og unge kan ha nytte av blant annet de kompetansehevede tiltakene.* FO mener dette er en for snever forståelse av betydningen annet fagpersonell, tjenester og instanser har for å fange opp og følge opp barn og ungdom i målgruppen. I dette arbeidet har ikke bare annet fagpersonell nytte av kompetansehevede tiltak, det er en forutsetning for å lykkes med lavterskeltilbud til hele målgruppen av barn og ungdom. Forebyggende og oppsøkende tjenester til barn og ungdom, miljøterapeuter i skolen, ansatte i barnehager og fritidstilbud og kommunale helse- og omsorgstjenester er eksempler på helt sentrale arenaer å jobbe inn mot.

Med hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Anine Terland
Seniorrådgiver